

Qorti tal-Appell
(Kompetenza Inferjuri)
Imhalled Anthony Ellul
Appell numru: 15/2010

Consolidated Biscuits Co Ltd (appellanti)

Vs

**Korporazzjoni Enemalta u b'nota tal-10 ta' Settembru, 2014 Enemalta plc
assumiet l-atti (appellata)**

16 ta' Marzu, 2018.

1. B'rikors prezentat fil-21 ta' Jannar, 2010 l-attrici harrket lill-konvenuta sabiex thallasha lura s-somma ta' hames elef tmien mija u tlieta u ghoxrin ewro u tlieta u erbghin centezmu (€5,823.43), depozitu li hallset *under protest* sabiex ma twaqqafx il-provvista tal-elettriku fil-fabbrika tal-attrici.
2. Il-konvenuta wiegbet li l-azzjoni hi preskritta skont l-artikolu 1027 tal-Kodici Civili u li l-konvenuta m'ghandha taghti xejn lill-attrici.
3. B'sentenza tat-22 ta' Frar, 2017 l-ewwel qorti cahdet l-ewwel eccezzjoni, u filwaqt li laqat it-tieni eccezzjoni cahdet it-talba tal-attrici bl-ispejjez kontra taghha.
4. B'rikors prezentat fit-13 ta' Marzu, 2017 l-attrici appellat mis-sentenza. L-aggravji huma:
 - i. Apprezzament zbaljat tal-fatti.
 - ii. Apprezzament zbaljat tal-principji legali ghal dak li jirrigwarda l-oneru tal-prova.
 - iii. L-ewwel qorti ghamlet evalwazzjoni zbaljata tal-principji legali li jirregolaw il-kuncett ta' pagament li jkun gie offrut u accettat a saldu.
5. Il-konvenuta wiegbet fejn tat ir-ragunijiet ghalfejn l-appell ghandu jigi michud.
6. **L-ewwel Aggravju.**
 - 6.1 L-attrici ssostni li l-espert tekniku li kien gie nkarigat fil-proceduri kriminali **I-Pulizija vs Joe Pace**, qal li kien hemm hoss ('hum') gej mill-meter tad-dawl u dan kien jindika li hemm '*loose connection*' fil-'*live wire*' u mill-provi ma rrizultax kemm kien ilu hekk. Dan apparti li

kien irrizulta li l-konsum tal-elettriku kien zdied proprju ghaliex zdieget il-produzzjoni min-naha tal-attribici. Alan Chetcuti stess, xehed li ma hax in konsiderazzjoni 'l fatt li l-appellanti kienet introduciet linja ta' produzzjoni gdida.

6.2 Il-kwistjoni fil-meritu hi jekk matul il-perjodu in kwistjoni, il-meter tad-dawl kienx qieghed jirregistra l-elettriku li attwalment kien qieghed jigi kkunsmat mill-attribici. Ovvjament il-prova kellha ssir mill-konvenuta gialadarba ssostni li l-meter ma kienx qieghed jirregistra l-ammont ta' elettriku li kienet qeghda tikkonsma l-attribici.

6.3 Jirrizulta li meta ngala' l-kaz l-konvenuta talbet lill-attribici thallas depozitu ta' Lm2,500. F'ittra legali datata l-1 ta' Lulju 2002 li ntbaghatet lid-difensur tal-attribici, intqal:

"I am directed to inform you that the deposit of Lm2500 made by your client was demanded in accordance with article 8 of the Electricity Supply Regulations.

I am further directed to inform you that at this stage the Corporation has established that unregistered consumption of electricity in your client's premises amounts to Lm16,264.42 and that the balance should be paid forthwith so as to avoid further action in accordance with the above regulations".

6.4 Minn ittra datata 30 ta' Dicembru, 2008 (fol. 20) jirrizulta li s-somma ta' *unregistered consumption* ta' elettriku kienet giet riveduta ghas-somma ta' Lm14,989.50 ghall-perjodu **minn Ottubru 1999 sat-8 ta' Marzu 2002**, *"during which period our records show a considerable drop in registered electricity"*(ara wkoll document a fol. 56).

6.5 L-ewwel qorti bbazat id-decizjoni fuq regolament 8 tar-Regolamenti fuq il-Provista tal-Elettriku (L.S. 545.01)¹ tal-Kap. 545 u kkonkludiet li d-depozitu ntalab bhala *"garanzija ghall-hlas regolari tal-ammonti kollha li ghandhom jew ikollhom jinghatawlha mis-socjeta attribici, ghall-konsum tal-elettriku, partikolarment, ghat-telf ta' terz ta' konsum tal-elettriku ghall-perjodu ta' zmien"*. Din il-qorti ma taqbilx ghaliex mid-dokument tal-konvenuta stess (fol. 56) jirrizulta li kienet qeghda tippretendi l-hlas ta' Lm14,989.50 minhabba *'unregistered consumption'* u **minn liema ammont naqset is-somma ta' Lm2,500. Dokument li minnu jirrizulta bl-iktar mod car li s-somma ta' Lm2,500 tnaqqset mill-ammont li l-konvenuta tippretendi li ghandha thallas l-attribici.** Ghaldagstant, id-depozitu

¹ *"Qabel ma jinghata l-kurrent akkont ta' konsumatur, jew f'xi zmien wara, ic-Chairman jista' jordna lill dan il-konsumatur biex iqieghed fl-Ufficcju somma ta' flus li ghandha tigi f'fissata mic-Chairman bhala plegg ghall-hlas regolari tal-ammonti kollha li jkollhom jinghataw lill-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni ghall-provvista tal-kurrent elettriku akkont ta' dan il-konsumatur"*.

gie mputat bhala hlas akkont tal-kreditu li l-konvenuta tippretendi fil-konfront tal-attrici, u mhux bhala garanzija. F'dan ir-rigward hu rilevanti wkoll id-dokument a fol. 45-46 bid-data tat-8 ta' Marzu, 2002 fejn hemm stampat li jrid jithallas depozitu Lm2,500:

"Deposit to be made by consumer in terms of section vi8 of the Electricity Supply Regulations.

At the conclusion of the investigation and any legal proceedings which may result therefrom, the Corporation depending on the conclusion of such investigatinos and/or legal proceedings shall:

- 1. Return the deposit to the consumer;*
- 2. **Offset the deposit against any amounts which may result due to Enemalta Corporation from the consumer;***
- 3. Retain the deposit as a surety for the regular payment of all amounts that may become due to Enemalta in connection with the supply of electricity to the account of the consumer".*

Mid-dokument a fol. 56 hu evidenti li l-konvenuta ghazlet it-tieni *option*, u mhuwix minnu li s-somma ta' Lm2,500 qeghda tinzamm bhala garanzija. Tant hu hekk li fid-dokument jinghad li l-bilanc li ghadu dovut mill-attrici hu ta' **Lm12,489.50 (€29,092.69)**². Dokument li ghandu d-data tas-26 ta' Lulju, 2007 u nhareg ftit xhur wara s-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali (**Il-Pulizija vs Joe Pace**), u snin qabel giet prezentata l-kawza.

- 6.6 Ghaldaqstant, kuntrarjament ghal dak li qalet l-ewwel qorti, il-konvenuta ma rifjutatx li trodd lura d-depoziitu minnhabba li *"... id-depoziitu kellu jintradd lis-socjeta attrici biss jekk din ma tibqax 'konsumatur' ai termini tal-istess Regolamenti, u jekk is-socjeta attrici tkun hallset l-ammonti kollha li huma dovuti minnha lill-Korporazzjoni konvenuta ghall-provvista tal-kurrent elettriku"* (fol. 10 tas-sentenza).
- 6.7 Fil-meritu rrizulta li l-meter tad-dawl in kwistjoni kien twahhal fl-1997. Fil-proceduri kriminali l-qorti kienet inkarigat espert tekniku li pprezenta rapport, u kkonkluda:
- i. Is-sigilli blue tal-*base cover* deheru mbaghbsin.
 - ii. Is-sigilli tal-*cubicle* kienu ntatti.
 - iii. Ir-*red phase wire* kien l-aktar wiehed l-isfel u difficili biex jintlahaq. Dan il-wire m'ghandux x'jaqsam mal-meter innifsu.
 - iv. Kien hemm hoss li meta r-*red phase wire* tqabba sew, waqaf jindika minn fejn kien gej.

² Lm14,989.50 – Lm2,500 = **Lm12,489.50**.

v. Meta sar bench test irrizulta li l-meter kien qed jaqra sew, pero meta, *"giet terminata l-connection tar-red phase dan irrizulta f'telf ta' madwar terz tal-kurrent"*.

6.8 Mir-rapport tal-espert tal-qorti hu evidenti li kien tal-fehma li mhux l-elettriku kollu li kien qieghed jigi kkunsmat, kien qieghed jigi registrat fil-meter. Hu veru li Joseph Pace kien gie liberat mill-akkuza li kien, *"... kisser il-gummi tas-servizz elettriku u cioe tal-meter tad-dawl installat fl-imsemmi fond u b'mezzi qarrieqa sabiex ikollu l-uzu jew konsum elettriku jew li bihom seta' twaqqaf jew tbiddel il-kejl jew marka fl-istess meter tal-kwantita mehud jew ikkunsmata kkommetta serq tal-kurrent elettriku li jammonta ghal Lm16,254.42, liema serq huwa aggravat bil-mezz, hin u bl-ammont u dan ghad-dannu tal-Korporazzjoni Enemalta"*. Madankollu il-proceduri tal-lum huma proceduri civili u Joseph Pace mhuwiex parti fil-kawza.

6.9 Mario Cassar, ufficjal tas-socjeta konvenuta, xehed (fol. 43): ***"Instab li l-wire transformer tar-red phase kellu l-vit tieghu mahlul ghalhekk ma kienx hemm kuntratt mal-wire. Dana nsejhulu ahna S1 connection. Meta fil-fatt issikkajna dak il-vit li semmejt irrizulta li l-humming telaq, mar u dan il-phase ahmar gie jahdem tajjeb, fil-fatt id-diska relattiva bdiet tirregistra l-konsum attwali"***. Il-perit gudizzjarju Hugh Camilleri, kiteb hekk fir-rigward tal-access li sart fit-8 ta' Marzu, 2002:

*"2. Dan il-meter kien tal-ghamla CEM Seklumburger u kien igib numru 94809394. Dan kien qed jirregistra qari fin-12.30 pm kien 2407220. **Dan il-meter kellu z-zewg sigilli blue tal-base cover jidhru msahhnin u mbaghbsin.** Dawn kienu bin-numri 0006482 u 6262. Is-sigilli l-ohrajn kienu kollha ntatti, inkluzi t-tnejn il-blue tal-bieba tal-cubicle. Fil-base cover tal-meter kien kollox sew pero **meta gie ppruvat il-meter phase instab li fuq il-yellow u blue phase dan kien qed idur waqt li fuq ir-red phase ma kienx. Dan instab li kellu loose connection fuq gewwa tal-bieba"**.*

Dan jikkorabora dak li kiteb Mario Cassar fir-rapport tieghu (fol. 48), cjoe' ***"Minn hawn irrizultali illi fuq ir-Red Phase il-meter ma kienx qieghed jirregistra konsum ghax id-diska kienet wieqfa. B'hekk il-meter ma kienx qieghed jirregistra qari ta' madwar 33%"***.

6.10 Meta tqies dawn il-provi fuq bazi ta' probabbilta il-konsum tal-elettriku ma kienx qieghed jigi registrat kollu. F'dan ir-rigward mhemmx provi li jikkontradicu l-provi li ressqet il-konvenuta.

6.11 Hi kwistjoni ohra meta tigi biex tistabilixxi kemm elettriku gie kkunsmat, izda ma giex registrat. Kollox jiddependi minn meta ghandu

jigi kkalkulat tali konsum. F'dawn il-proceduri ma kienx komputu tal-qorti li tiddetermina kemm kien il-valur tal-elettriku li ma giex registrat minhabba d-difett li ssemma hawn fuq. Ghal finijiet ta' din il-kawza dak li hu rilevanti hi s-somma ta' Lm2,500 li l-attrici qeghda titlob ir-rifuzjoni taghha.

- 6.12 Jirrizulta li l-konvenuta ghamlet l-istima ghall-perjodu **mill-20 ta' Ottubru, 1999 sat-8 ta' Marzu, 2002**, li jfissru 870 granet. Ovvjament mhuwiex maghruf kemm kienet ilha hemm il-*loose connection* fil-wire l-ahmar li kienet qeghda twassal sabiex terz tal-konsum ma jkunx registrat.
- 6.13 Jirrizulta li kien hemm zieda fil-konsum tal-elettriku wara l-ispezzjoni li saret fit-8 ta' Marzu, 2002. L-attrici tattribwixxi dan ghal fatt li f'April, 2002 espondiet il-produzzjoni fil-fabbrika ghall-prodott gdid (ara ittra datata 14 ta' Jannar, 2009 a fol. 22). L-attrici qalet li kellha zewg *chest freezers*, zewg *airconditioners* u *coldroom* mixghulin il-gurnata kollha. Madankollu l-espert gudizzjarju rrelata, "*Minn dak li rrizulta fil-bench test irrizulta li bhala meter kien qed jaqra sew pero meta giet terminata l-connection tar-red phase dan irrizulta f'telf ta' madwar terz tal-kurrent*".
- 6.14 Jekk wiehed jirreferi ghad-dokument li pprezenta x-xhud Alan Chetcuti (fol. 58), ufficjal tal-konvenuta, jara li wara Settembru, 1999 il-konsum tal-elettriku kuljum naqas konsiderevolment meta paragnat mal-konsum matul is-sena 1998. Mill-kakoli li ghamlet il-qorti bazat fuq id-dokument a fol. 58 jekk fil-perjodu 5 ta' Awissu 1997 sad-19 ta' Ottubru 1999 (**806 jum**) il-konsum tal-elettriku kien medja ta' 1,639.28 units kuljum, fil-perjodu bejn l-20 ta' Ottubru 1999 sat-8 ta' Marzu 2002 (**871 jum**) il-konsum tal-elettriku kien medja ta' 1,219.45 units kuljum. Dan ifisser medja ta' 420 units kuljum inqas. Din id-diskrepanza tidher ukoll fil-graph a fol. 58.
- 6.15 L-attrici ma tat l-ebda raguni ghal dak it-tnaqqis konsiderevoli fil-konsum.
- 6.16 Mehud in konsiderazzjoni dawn il fatti l-qorti ma tara l-ebda raguni biex tikkonkludi li s-somma ta' Lm2,500 ghandha tithallas lura. Ovvjament b'daqshekk il-qorti taghmilha cara li mhijiex tghid li hu dovut il-bilanc li tippretendi l-konvenuta³.

7. Tieni Aggravju.

³ Lm12,489.50 (€29,092.70).

- 7.1 L-attrici argumentat li l-oneru tal-prova ta' konsum mhux registrat kien jispetta lis-socjeta appellat u mhux lilha.
- 7.2 Mhemmx dubju li l-attrici kellha taghti prova li qeghda tikkonsma elettriku iktar minn dak li kien qieghed jigi registrat. Prova li pero saret mir-rapport tal-espert tekniku nkarigat fil-proceduri kriminali, kif ukoll minn dak li nghad fil-paragrafu precedenti.

8. **Tielet Aggravju.**

- 8.1 Permezz ta' ittra datata 18 ta' Gunju, 2007 li l-attrici baghtet lil Water Services Corporation, baghtet cekk ghas-somma ta' Lm3,169.03. Fl-ittra saret riferenza ghall-kont numru 9222387-8 tat-8 ta' Marzu, 2007 ghas-somma ta' Lm7556.23, kif ukoll ghas-somma ta' Lm4,387.20 li tnaqqset bhala, "*Amount due by Enemalta to Consolidated Biscuit re Judgment delivered by the Court of Criminal Judicature on 22nd March 2007 (Please refer to letter sent by our lawyers to the Chairman of Enemalta on the 20th April 2007)*". Jidher li c-cekk issarraf.
- 8.2 Fil-fehma tal-qorti, l-ewwel qorti qalet sew meta kkonkludiet li dak il-pagament ma kienx ifisser li l-attrici rrinunzjat ghas-somma oggett tal-kawza.
- 8.3 Mill-provi rrizulta kif il-hlas sar lil Water Services Corporation, li kellha d-dmir li tigbor il-krediti tas-socjeta konvenuta. Mhemmx prova li din il-Korporazzjoni kient infurmata bil-kwistjoni li kien hemm bejn il-kontendenti.
- 8.4 Mhemmx prova li qabel l-ittra tat-18 ta' Lulju, 2007 is-socjeta konvenuta kienet accettat li ma tibqax tivvanta pretensjoni fuq is-somma ta' €5,823.43. Tant hu hekk li kif saret taf b'dak li gara, kienet pronta baghtet ittra (datata 18 ta' Lulju, 2007, fol. 19) li biha nfurmat lill-attrici:

"Kindly note that the set-off proposed in the said letter is legally unfounded as whereas the amount due in relation to Inv. 9222387-8 (Lm7556.23) is certain, liquid and due the amount being claimed by your goodselves, apart from not reflecting the amount requested by our lawyer on the 20 April 2007, has not been accepted by Enemalta as being certain liquid or due.

Hence you are hereby being directed to pay invoice no 9222387-8 in full, following which Enemalta shall be willing to meet with your goodselves to discuss your claim".

- 8.5 L-attrici ghamlet riferenza ghas-sentenzi **St. George's Park Company Limited vs Eric Pace Bonello proprio et nomine** (Qorti tal-Appell (Inferjuri) tal-15 ta' Marzu, 2002), **Fithome Limited vs**

Galaxy Holiday Resort (Prim'Awla tal-24 ta' Mejju, 2001), u **Trinatours Limited vs Martin Camilleri** (Qorti tal-Magistrati (Malta), 27 ta' April, 2001). F'dawn is-sentenzi gie kkonfermat li l-kreditur ma jistax jinjora l-mod kif tkun saret l-offerta tal-pagament, u minflok jaccetta l-hlas b'kondizzjonijiet li huma nkompatibbli mal-offerta tal-pagament li tkun saret ghas-saldu. Inoltr, fl-ewwel sentenza hawn fuq imsemmija, il-qorti qalet li l-principju ghandu japplika, *"... fejn ic-cirkostanzi huma tali li kull parti taf x'qieghed isehh"*.

- 8.6 Fis-sentenza **Peter Vella de Fremaux et vs Eagle Star (Malta) Limited et** deciza mill-Qorti tal-Appell (Superjuri) fid-9 ta' Novembru 2012, il-qorti ossevat li:-

"Illi l-atturi jsemmu kazistika ricenti li fiha l-Qorti tal-Appell [Inferjuri], u l-Qorti tal-Appell [Superjuri] fessru li l-principju enuncjat fis-sentenza Apap v. Gasan, fuq citata, mhuwiex wiehed assolut u jistghu jezistu cirkostanzi fejn ikun gust li l-Qorti thoss li ghandha tiddipartixxi minnu. Din il-Qorti tosserva li huwa minnu li jistghu jezistu cirkostanzi li jwasslu lill-Qorti gudikanti biex tiddipartixxi minn dan il-principju, imma dawn huma kazijiet eccezzjonali li l-fattispecie taghhom manifestament jirrendu dan il-principju inapplicabbli. Hekk, per ezempju fil-kawza Agius Marble Works Ltd v. AX Construction Limited kien hemm sitwazzjoni ambigwa, fejn il-pagament li sar lill-kreditur, ghalkemm kien dikjarat li kien qed jigi effettwat "in full and final settlement" lampament ma kienx ikopri x-xoghlijiet addizzjonali li kienet wettqet is-socjeta` kreditrici, u ghalhekk kien jidher car li c-certificate of payment ma kienx jirreferi ghal dawn ix-xoghlijiet li ma kienux indikati fih".

- 8.7 Fil-kaz tal-lum, il-qorti ssib li l-kaz eccezzjonali kien li l-pagament intbaghat lil terza persuna. Ghalkemm dik it-terza persuna kienet awtorizzata tigbor hlasijiet dovuta lill-konvenuta, mhemmx prova li kienet taf bil-kwistjoni li hemm bejn il-kontendenti. Fil-fatt kif il-konvenuta saret taf x'kien gara, fil-pront baghtet l-ittra tat-18 ta' Lulju 2007 biex taghmilha cara li ma kinitx qeghda taccetta li titnaqqas is-somma ta' €4837.20 mill-kont tas-socjeta attrici. Ghaldaqstant, l-aggravju hu michud.

Ghal dawn il-motivi tichad l-appell bl-ispejjez kontra s-socjeta attrici.

Anthony Ellul.